

Skyt meg

Av Even Torgan og Tine Skjold

Skolemateriale fra Rogaland Teater

Skyt meg

Skyt meg er et nyskrevet teaterstykke av Even Torgan og Tine Skjold. Stykket handler om Kine som mister datteren sin i en overdose og bestemmer seg for å hevne seg på samfunnet og systemet, som hun mener er skyldig i dødsfallet. Stykket er interaktivt, som vil si at det inneholder flere sekvenser hvor skuespillerne involverer publikum direkte. Dette skjer gjennom at publikum blir inkludert i stykket gjennom diskusjoner, håndsopprekninger og refleksjoner rundt tematikken. Dette gjør hver forestilling unik, fordi publikum påvirker og endrer hver eneste forestilling.

Handlingsreferat

Kine er politi og hennes voksne datter, Mikaela, har i perioder slitt med rus. I starten av stykket har Kine tatt med seg Mikaela på jobben til en slags bekymringssamtale. Kine ønsker mer kontroll og foreslår at Mikaela skal levere en urinprøve til fastlegen en gang i måneden. Mikaela føler seg invadert, men blir med på forslaget. Som motsvar foreslår Mikaela at moren skal være med på timen hun har hos psykiateren. Kine har aldri vært med til psykiateren og vet ikke hvilket behandlingsopplegg datteren er en del av. Når hun skjønner at det er en rus-assistert behandling datteren får, blir hun sjokkert. Mikaela og psykiateren Troy ønsker også å øke dosen medisin hun får. Dette oppfatter Kine som en opprettholdelse av en rusavhengighet. Kine tar Mikaela ut av behandlingen.

Det går noe tid, og Mikaela klarer ikke slutte å ruse seg. Det ender med at hun tar en overdose og dør. Kine sørger over tapet av datteren og ønsker at politiet skal etterforske overdosen som et drap. Politiet ser ikke nødvendigheten av dette, da det er en klassisk overdose. De har henlagt saken allerede. Kine starter derfor sin egen lille etterforskning, hvor hun beskylder psykiateren Troy for uaktsomt drap. Hun mener at han var med å opprettholde rusavhengigheten til Mikaela. Kines sjef, Rudi, oppdager hva hun driver med og permitterer henne. Kine finner ut av Mikaelas kjæreste Adam sannsynligvis var med på å gi henne rusmidler. Mikaela oppsøker ham og konfronterer ham, hun dreper ham og en venninne han tilfeldigvis får besøk av. Før hun skyter ham, presser hun ham til å si hvem han kjøper fra. Kine oppsøker dealeren til Adam og Mikaela. Han er en rar, rusavhengig type som er mest opptatt av konspirasjonsteorier rundt Terje Formos imperium. Kine skyter ham i beinet og tvinger ham til å oppgi flere navn. Han sier at Mikaela var med på å selge dop, noe Kine først ikke tror på. Han oppgir et navn, før Kine dreper ham. Kine går videre på sin tokt og oppsøker

den polske mannen hun fikk navnet på. Han har shippet amfetamin til Stavanger sammen med Mikaela. Men i det hun skal til å drepe ham, kommer samboeren hans inn, sammen med et lite barn. Kine forstår plutselig hva hun driver med, og hun drar derfra. Utenfor i mørket møter hun to uteliggere. De spør om hun har penger, men Kine blir så stresset at hun skyter dem også.

Mens Kine jobber med å fjerne likene, ringer sjefen hennes Rudi. Han lurte på hvordan det går og når hun kommer tilbake på jobb. Tilbake på jobb gjøres det klart til julebord. Politiet bekymrer seg dessuten for en drapsbølge som ser ut til å ramme rusmiljøet i byen. Da en av politifolkene forteller om en av de dreptes vanskelige barndom, begynner Kine å kaste opp. Rudi hjelper henne og oppfordrer henne til å snakke med en psykolog. Kine oppsøker ikke bedriftspsykologen, men Mikaelas gamle psykiater; Troy.

I en samtale hjemme hos Troy får Kine snakket om skyld, fortiden og litt om synet på rusavhengige i Norge. Troy og Kine går på politiets julebord. På Julebordet tar Kine helt over underholdningen og lager en alternativ quiz om ruspolitikk med politiet og publikum. Diskusjonen utarter, og det ender med at hun skyter alle sine kollegaer. I en drømmesekvens møtes Kine og Mikaela igjen.

Regi og publikumsinvolvering

Skyt meg er laget av Tine Skjold og Even Torgan. De har begge vært en del av kunstnerkollektivet Antiteatret, som satte seg mål om å lage teaterforestillinger som ikke var kjedelige og som handlet om aktuelle emner som opptar unge mennesker. Vanligvis når vi lager en teaterforestilling på Rogaland teater, tar vi utgangspunkt i et allerede ferdig skrevet manus og iscenesetter det. Torgan og Skjold, arbeider på en litt annen måte. Før prøvestart skriver de et manus, men det inneholder ikke replikker. I stedet er hver scene delt opp i hendelser som de ønsker at scenene skal dreie seg om. Disse hendelsene er delt opp i punkter. En scene kan inneholde 10-20 punkter skuespillerne skal innom. Når skuespillerne vet hva scenen handler om og hva karakteren skal innom, improviserer de replikker. Disse improvisasjonene blir til manuset som forestillingen etter hvert består av. Forestillingen får på denne måten et friskt preg hver kveld, fordi det tvinger skuespillerne til å aktivt lytte etter hva motspilleren sier.

Det som også kjennetegner Torgans forestillinger, er en utstrakt bruk av publikumsinvolvering. Eller interaktivitet om man vil. Publikum sitter gjerne i ring rundt spilleplassen, som gjør at de kan se hverandre. Skuespillerne sitter gjerne også delvis blant publikum. Det gjør at skillet mellom sal og scene hvikes ut. Målet er at publikum skal føle seg inkludert og berettiget til å delta i forestillingen. Det er også to steder i *Skyt meg* hvor publikum blir direkte spurt om hva de tenker om ruspolitikk, rus og rusavhengige i Norge. Selv om spørsmålene tidvis er bevisst ledende, er dette sekvenser som blir svært forskjellige fra kveld til kveld og som også påvirker hvordan forestillingen samlet sett fremstår. Det er også en måte å aktivisere publikum på. Det tvinger dem til å tenke over problemstillingene og tematikken i forestillingen, i stedet for å bare være passive mottakere av en ferdig pakke. Denne formen kan også tolkes i overført betydning, og sier noe om enkeltmenneskes mulighet og ansvar til å påvirke samfunnet de lever i.

Tematikk

Selv om historielinjene i *Skyt meg* handler om sorg, hevn og oppreisning, er tematikken i forestillingen knyttet til norsk ruspolitikk og hvordan vi ser på, og behandler, rusavhengige i Norge. Disse problemstillingene er nært knyttet til både psykiatrien og politivesenet. I den norske offentligheten har man de siste årene sett en endring i hvordan man omtaler rusavhengige og hvordan behandlingstilbud de kan få. I 2017 overførte stortinget ansvaret for samfunnets oppfølging av bruk og besittelse av ulovlige rusmidler, fra justissektoren til helsesektoren¹. Ulovlig rusmidler, skal fremdeles være ulovlig, men reaksjonene skal altså komme fra helsevesenet i form av behandling. Rusavhengighet blir i større grad sett på som en psykisk lidelse, eller at rusen er et uttrykk for selvmedisinere av en underliggende diagnose. Der det tidligere var et skille mellom rus og psykiatri, at man for eksempel måtte være rusfri for å få psykiatrisk behandling, er disse delene nå bedre integrert. Men fremdeles opplever mange rusavhengige stigma og fordommer som i enkelte tilfeller hindrer dem i å oppsøke og få hjelp. Man har også i økende grad, benyttet seg av det som heter rusassistert

¹ <https://snl.no/rusreformen>

behandling. Det vil si at virkestoffene som rusbrukeren er avhengig av, brukes i medikamentene i et behandlingsforløp. Noen ganger kan disse medikamentene bli skrevet ut resten av livet. Da er målet ikke å bli rusfri, men å kunne fungere i livet sitt og i samfunnet. I riksadvokatens brev 9. april 2021 pkt. 7 er det presisert at det, i saker der det er avdekket narkotikabruk, må vurderes nøye om det er grunn til etterforskingsskritt for å avdekke det nærmere omfanget av rusmiddelbruken, og at dette ikke skal benyttes overfor kjente rusavhengige. Politiet straffer med andre ord ikke alvorlig rusavhengige lenger for oppbevaring av doser til eget bruk. I stedet skal de henvise rusavhengige til behandling.

I 2022 ble det foreslått en rusreform i stortinget, som ble nedstemt. Reformen foreslo at man ikke skal straffe rusavhengige for å ha på seg brukerdoser. Tanken bak rusreformen, var at rusavhengige ikke blir friskere av å få en bot fra politiet eller tilbringe en natt i fengsel, og at politiet heller burde bruke ressurser på kriminelle nettverk og import av narkotika. Rusreformen var et forslag i retning av en *avkriminalisering* av narkotika, som da gjør det lovlig å bruke rusmidler, men ikke selge og distribuere dem. Rusreformen ble som kjent stemt ned. Men det finns også dem som er enda mere liberale og ønsker at enkelte rusmidler skal være lov å selge og distribuere, de ønsker det som kalles en *legalisering*.

I 2023 var det 388 mennesker som døde av en overdose i Norge. I tillegg kommer infeksjoner og ulykker knyttet til rus, som også bidrar til dødsfall blant rusavhengige. Ifølge Statistisk sentralbyrå, ser man en økning av overdosedødsfall siden 2013. En økende trend er også at flere kvinner enn tidligere dør av overdose. Statistisk sentralbyrå rapporterer også om en generell økning i narkotikabruken.²

² <https://www.fhi.no/le/rusmidler-og-avhengighet/narkotikainorge/>

Forslag til diskusjonsspørsmål

- I lys av tematikken; hva tenker dere at de ulike karakterene symboliserer/representert?
- Hva er målet til Kine i starten av forestillingen, og hvordan endrer målet seg underveis? Hva er det på slutten?
- Hvilke ulike sider ved behandling av rusavhengige ser vi eksempler på i forestillingen?
- Hvorfor tror dere Kine dreper alle kollegaene sine?
- Tenker dere at forestillingen har en moral? Hva føler dere at den er i så fall? Er dere enige i den?
- Hvordan opplever dere at virkemidler som musikk, scenerom, rekvisitter (som pistol og blod) og kostyme påvirker deres opplevelse av handlingen i stykket?
- Hvorfor tror dere manus og regi har valgt sjangeren mørk komedie for å belyse akkurat denne tematikken? Er dere enige i sjangervalget? Hva gir det? Hva tar det, tror dere?
- Hva tenkte dere om tematikken før forestillingen? Hva tenker dere nå?

